Prvá Slovenská republika (SR, Slovenský štát) :)

Štátny útvar. Prvá SR vynikla 14. marca 1939 v zložitej situácii poznačenej krízou európskych demokracií, keď v strednej Európe malo dominantný vplyv nacistické Nemecko. Jej vznik urýchlil nemecký záujem na definitívnej likvidácii zvyšku Česko-Slovenska.

Napriek nemeckému nátlaku na rokovaniach v Berlíne 13. marca 1939 sa zachoval ústavný postup a slovenský štát vyhlásil svojim rozhodnutím slovenský autonómny snem (14. marca 1939), a nie skupina jednotlivcov. Jeho vznik naplnil myšlienku slovenskej národnej a štátnej suverenity. Slovenský štát, od prijatia ústavy 21. júla 1939 Slovenská republika, uznalo za jeho existencie 27 štátov[1]. Budoval sa ako štát s autoritatívnym politickým systémom, dôraz kládol na tradície, národ, autoritu. Pôvodnú funkciu politických strán malo nahradiť šesť stavov zložených zo zamestnancov. Vzhľadom na nepriaznivé podmienky, prebiehala Druhá svetová vojna a vnútropolitické spory, sa tento model nerealizoval. O to väčšmi vzrástol vplyv Hlinkovej slovenskej ľudovej strany (HSĽS), ktorá v politickom živote prvej SR bola jedinou stranou združujúcou Slovákov na národnom princípe. Popri nej existovali strany pre nemeckú a maďarskú menšinu. Prostredníctvom HSĽS umiernená časť politikov (Jozef Tiso, G. Medrický, J. Stano) oslabovala vplyv radikálov (Vojtech Tuka, Alexander Mach) sústredených vo vláde a v Hlinkovej garde, ktorý umelo vzrástol po salzburských rokovaniach. Salzburské rokovania spolu so zmluvou o ochrannom pomere s Nemeckom z 23. marca 1939 obmedzovali suverenitu SR, ktorá dosiahla dobré výsledky v hospodárskej, kultúrnej sfére i v sociálnej politike. Zásluhou Nemecka bola proti svojej vôli 1. septembra 1939 zatiahnutá do vojny proti Poľsku, z iniciatívy Vojtecha Tuku 23. júna 1941 proti Sovietskemu zväzu. Vojtech Tuka dňa 12. decembra 1941 vyhlásil prostredníctvom tlače vojnu aj USA a Veľkej Británii. SR svojimi zákonmi a vládnymi nariadeniami postupne vylúčila a hospodárskeho a verejného života Židov (Židovský kódex) a 25. marca 1942 pristúpila k ich deportáciám do nemeckých koncentračných táborov na území bývalého Poľska. Politicky prenasledovala komunistov a predstaviteľov bývalých politických strán. V porovnaní s okolitými krajinami však intenzita prenasledovania a výška trestov dosahovali miernu úroveň. Najhlbšou politickou krízou prvá SR prežila príchodom nemeckých okupačných vojsk a vyhlásením povstania roku 1944. V tomto období garantovala existenciu Slovenskej republiky už iba jedna veľmoc – Nemecko, ostatné veľmoci čs. exilovú vládu v Londýne. Slovenský prezident, vláda, časť vojenských činiteľov a úradníkov odišli do emigrácie. Kapitulačným aktom 8. mája 1945 prvá SR zanikla.

Slovensko bolo začlenené do obnovenej ČSR ako autonómny celok. Roku 1968 vznikla Slovenská socialistická republika ako časť česko-slovenskej federácie. Dňa 1. januára 1993 vznikla druhá samostatná Slovenská republika, ktorá je parlamentnou demokraciou.

[1] Medzi nimi i Veľká Británia, Francúzsko, Sovietsky zväz.

História Slovenska - 10.časť – Slovenský štát, Propaganda v období Slovenského štátu

- **Dušan Škvarna, Július Bartl, Viliam Čičaj, Mária Kohútová, Róbert Letz, Vladimír Segeš, *Lexikón slovenských dejín*, Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1997, ISBN 80-08-02478-X**

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania